

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2646

av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD)

Polisen i medborgarnas tjänst

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp genomförandet av den nya polisorganisationen utifrån målet om en mer effektiv, lokalt förankrad polis med närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett bättre samarbete mellan polisen och andra aktörer, exempelvis genom samarbetsavtal med lokala frivilliga organisationer, samverkansavtal med kommuner och genom medborgarlöften och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en väl avvägd sammansättning av civilanställda och polisutbildade i syfte att öka organisationens samlade kunskap och effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens fokus på kärnuppgifterna stärks, att arbetet med kontinuerlig metodutveckling i det brottsförebyggande och brottsutredande arbetet utvecklas och att polisorganisationens effektivitet förbättras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att öka polisens tillgänglighet, kommunikations- och informationsvägar i syfte att myndigheten ska vara tillgänglig för allmänheten i större utsträckning än i dag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av noggrannare uppföljning och återkoppling till brottsoffer vid brottsanmälan och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återuppta alliansregeringens utredning om att renodla polisens arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverket för det så kallade danstillståndet ska avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genomsökning av båtar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Polisens huvuduppgift är att utreda brott, lagföra brottslingar och arbeta med brottsförebyggande insatser. För att öka tryggheten är det viktigt att allmänheten upplever att polisen är närvarande och synlig. Polisen har ett viktigt samhällsuppdrag där det ställs – och ska ställas – höga krav på myndighetens effektivitet, kompetens och måluppfyllelse. Medborgarna har rätt att ställa höga krav även på enskild polismans yrkesutövning. Vi vill se en mer effektiv polis som utreder fler brott och som ständigt är lokalt närvarande. Därför vill vi också att polisen ska koncentrera sig mer på sina kärnuppgifter; att utreda brott och lagföra brottslingar.

Den nya polisorganisationen

Den 1 januari 2015 ombildades polisen till en sammanhållen myndighet. Den tidigare alliansregeringen tog beslut om en av de största organisationsförändringarna i modern tid. Grundtanken med reformen är att ta bort onödiga myndighetsgränser och ge polisen bättre förutsättningar att förebygga och klara upp brott. Målet är en mer effektiv polisorganisation som utreder fler brott än i dag och är lokalt förankrad och närvarande i hela landet. Utgångspunkterna för den nya Polismyndighetens organisation är att polisens kärnverksamhet ska utföras närmare medborgarna. En tydlig styrning med korta beslutsvägar, färre chefsnivåer och enhetliga arbetsmetoder ger en polis som arbetar mer effektivt över hela landet. Det är nu viktigt att se till att reformen genomförs så att dessa mål uppfylls.

En modern polis kräver ett modernt arbetssätt och aktivt ledarskap. Kompetent och motiverad personal är rättsväsendets viktigaste resurs. Rättsväsendet måste ha förmåga att rekrytera och behålla skickliga medarbetare och kontinuerligt utveckla personalens kompetens och motivation. Detta ställer stora krav på möjligheter till vidareutbildning och attraktiva karriärvägar samt på ett ledarskap som kontinuerligt verkar för de anställdas utveckling. Det är vidare viktigt att polisen som en modern arbetsgivare värderar ledarskapet högt och ger chefer och beslutsfattare stöd.

Vi vill att det vardagliga polisarbetet värderas högre. En högre grad av effektivitet fordrar att det även inom dagens organisation görs prioriteringar som stärker fokuseringen på polisens kärnuppgifter.

Alliansregeringen reformerade polisutbildningen och koncentrerade sig på kraven på polisens kompetens. Vi gjorde bedömningen att nya poliser inte måste ha en utbildning som i allt uppfyller kraven i högskolelagen. Antagningen till polisutbildningen bör enligt vår mening även i fortsättningen utformas utifrån polisens specifika behov och inte högskoleförordningen.

Av såväl kvalitets- som effektivitetsskäl finns ett behov av att i ökad omfattning kunna använda civilanställd personal inom Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten för uppgifter som i dag endast får utföras av polismän. Det är viktigt att tillvarata kompetensen hos dem med annan utbildning än polisutbildning. Det finns många uppgifter inom polisen där annan specialkompetens är värdefull. Polismän bör i första hand arbeta med arbetsuppgifter där en polismans kompetens är en nödvändig förutsättning, framför allt när arbetsuppgifterna kan komma att kräva användning av våld eller tvång. När det gäller övriga arbetsuppgifter bör den anställda väljas som har den för uppgiften mest lämpliga kompetensen. De som arbetar inom Polismyndigheten ska ha möjliga karriärvägar i hela landet.

Polisens lokala förankring och samarbete med andra aktörer

För att öka tryggheten krävs arbete på alla nivåer. Det lokala perspektivet är särskilt betydelsefullt. Kommunala myndigheter, organisationer, företag och polisen måste samverka. Det gäller såväl i det förebyggande arbetet för att motverka att unga dras in i kriminalitet och missbruk, som i insatser för att motverka grov kriminalitet. I det lokala politiska arbetet finns en rad olika verktyg för att förebygga brottslighet och arbeta systematiskt mot otrygghet.

För att öka tryggheten är det viktigt att allmänheten upplever att polisen är närvarande och synlig. Det gäller såväl i storstäder som i mindre orter och på landsbygden. En tillgänglig polis är viktig för att förebygga brott, men framför allt när brott begåtts och måste klaras upp. Omorganiseringen av polisen ökar möjligheterna att säkerställa en god bemanning i hela landet.

Medborgarlöften kommer att vara en del av den nya styrningen av polisen. Medborgarna involveras i arbetet med att ta fram löftena och medborgarlöftena kommer att återspegla det som medborgarna upplever vara problem. Arbetet med medborgarlöften behöver utvärderas löpande. Den lokala problembilden blir då utgångspunkten för polisens lokala arbete.

I dag har nästan alla kommuner ingått samverkansavtal med polisen. Samverkansavtal kan också ingås mellan polisen och lokala frivilliga organisationer. Vi anser det vara viktigt att polisen breddar sitt samarbete med de lokala frivilliga organisationerna och ser vikten av att flera sådana samverkansavtal ingås.

Lokalt trygghetsarbete kan också innebära att stödja frivilliga insatser såsom grannsamverkan, nattvandringar, föräldravandringar och liknande aktiviteter. Med fler aktiva kan viktig information spridas och olika brottsförebyggande initiativ tas. Grannsamverkan förhindrar många inbrott och ger dokumenterat goda resultat på många platser i landet. Vi anser att sådan verksamhet ska uppmuntras.

Samverkan för att söka efter försvunna personer

Polisen har en viktig uppgift att fylla när människor anmäls försvunna. Det är viktigt att sökinsatserna sker snabbt och genomförs på ett bra sätt. Att snabbt återfinna den som försvunnit kan i många fall rädda liv. Om man konstaterar att ett brott är begånget borgar direkta insatser för att brottet kan klaras upp.

Enligt polisen genomförs varje år minst 300 räddningsinsatser för att söka efter personer som försvunnit under sådana omständigheter att det finns farhågor för att deras liv eller hälsa är utsatt för allvarlig fara. Under insatsen då polisen söker efter den försvunna personen bedöms vilka polisiära resurser som behövs vid sökandet, till exempel hundar, hästar, helikoptrar, motorcyklar och båtar. Polisen kan vid behov även ta hjälp av piketstyrkan eller andra myndigheter och organisationer, exempelvis Försvarsmakten.

Det finns också en väl fungerande samverkan mellan polisen och organisationen Missing People. Vi uppmuntrar att frivilligorganisationer deltar i sökandet efter försvunna personer och att det finns så många frivilliga personer. I polisiära ärenden är det dock viktigt att polisen leder insatserna.

Polisens effektivitet

Polisen måste bli bättre på att klara upp brott. Polisens effektivitet står inte i proportion till de resursökningar man fått de senaste åtta åren. Det är viktigt att öka polisens förmåga och vilja att utreda och klara upp även ”mängdbrottslighet” eller ”vardagskriminalitet”, det vill säga vanligt förekommande brott. Vardagsbrottsligheten såsom exempelvis bostadsinbrotten måste prioriteras av polis och åklagare. Bostadsinbrotten innebär en stor kränkning för den som drabbas.

En kartläggning som polisen gjort visar att det finns 63 områden i Sverige där kriminella nätverk har stor negativ påverkan på lokalsamhället. Områdena är fördelade över 22 städer, från storstäder till mindre orter, som alla har som gemensam nämnare att

de är socioekonomiskt utsatta. I dessa områden upplevs misstron mot samhället vara utbredd och på fler platser uttrycks det genom att polisen inte är välkommen i området. Det är nödvändigt att samhället på ett tydligt och kraftfullt sätt tar sig an den här problematiken. Medborgarnas grundläggande rätt till trygghet från brott ska gälla alla medborgare oavsett var i landet man är bosatt. Ett problem i dessa områden är en grundläggande misstro gentemot myndigheter. Det kan handla om polis, räddningstjänst, socialtjänst med flera. För att bidra till att återupprätta förtroendet för dessa myndigheter är kontinuerlig närvaro och personkännedom viktigt. Vi ser till exempel gärna en fortsättning på och en utbyggnad av projekt där myndighetsföreträdare möter ungdomar i deras närmiljö.

En viktig utmaning är att ha poliser som kontinuerligt arbetar både i dessa områden samt i glesbebyggda områden i landet. Kontinuitet är viktigt såväl som lokalkännedom. På sikt kan det bidra till att bygga upp förtroendet för polisen i dessa områden. Det är viktigt att polisen erbjuds såväl karriärmöjligheter som andra incitament för att säkerställa att poliser över tid vill och kan tjänstgöra på sådana platser.

En tillgänglig polismyndighet

Det måste vara enkelt att komma i kontakt med polisen, oavsett var i landet man bor och på vilket sätt man väljer att kontakta polisen. Polisen måste vara tillgänglig. Människor förväntar sig modern kommunikation. Det är både kundvänligt och mer effektivt att följa med den tekniska och kommunikativa utvecklingen. Det känns tryggt och ger förtroende att veta att myndigheten är lätt att få kontakt med.

År 2007 införde polisen en möjlighet att anmäla brott via internet. Kontaktytan mellan medborgarna och polisen på internet behöver nu utvecklas ytterligare. Exempelvis bör den som bevittnar ett brott kunna ringa upp polisen och med hjälp av mms kunna visa bilder från brottsplatsen. Det bör allmänt sett även vara enkelt att skicka in bilder eller filmer till polisen från en mobiltelefon. Snabbare tillgång till uppgifter och bevismedel av denna typ skapar bättre förutsättningar för att klara upp brott. Polisen måste också använda sig av modern teknik för en noggrann uppföljning och återkoppling till brottsoffer vid brottsanmälan.

Noggrannare uppföljning och återkoppling till brottsoffer vid brottsanmälan

Den som utsatts för ett brott bör få den information som behövs med anledning av brottet. När man gjort en anmälan är det viktigt att brottsoffret får relevant och begriplig information. Polismyndigheten har redan i dag en viss skyldighet att bistå med information, men vi ser ett behov av att ytterligare förbättra informationen till brottsoffer och möjliggöra tydligare återkoppling om vad som händer med utredningen.

Renodla polisens arbetsuppgifter

Polisens verksamhet är omfattande och innefattar många olika uppgifter.

Huvuduppgifterna är dock att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt bekämpa brott.

Till polisens övriga uppgifter hör bland annat att pröva ansökningar om tillstånd av olika slag, att svara för tillsyn av vissa verksamheter, att utreda och ge handräckning åt andra myndigheter och att hantera förlustanmälningar och hittegoodsärenden. Polisen är också landets passmyndighet som utfärdar och i förekommande fall återkallar pass.

Stora resurser går åt till transporter av frihetsberövade personer, omhändertagande och förvar av berusade samt omhändertagande, transport, avlivning och försäljning av djur. Det påverkar ofta planeringen av arbetet, och uppgifterna saknar direkt anknytning till polisens huvuduppgifter eller kräver polisens särskilda våldsmonopol eller utbildning och kompetens.

I syfte att renodla polisens arbetsuppgifter tillsatte alliansregeringen en utredning med uppgift att se över vilka verksamheter som kan utföras av någon annan i syfte att frigöra resurser för att förstärka den centrala polisverksamheten. En delredovisning om polisens uppgifter på djurområdet skulle redovisas i ett delbetänkande i januari 2015, uppdraget i övrigt senast den 31 oktober 2015. Regeringen beslutade emellertid att lägga ned utredningen i samband med delredovisningen. Vi anser att den bör återupptas för att undersöka hur mer resurser kan frigöras för att förstärka den centrala polisverksamheten.

I betänkandet Med fokus på kärnuppgifterna – En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet (SOU 2015:3) föreslås att en stor del av polisens arbetsuppgifter med djur ska flyttas till länsstyrelserna. Förslagen har varit ute på remiss.

Danstillstånd

Det finns en mängd sysslor som polisen utför i dag som inte tillhör den brottsbekämpande verksamheten. Det kan handla om sådant som att utfärda pass, hantera hittegoods, omhändertar personer som är berusade, inspektera farliga istappar eller utfärda tillstånd. Alliansregeringen tillsatte en utredning för att renodla polisens arbetsuppgifter, men den beslutade regeringen att lägga ned i förtid. Riksdagen har dock i ett tillkännagivande gett regeringen i uppdrag att se över polisens ansvarsuppgifter. Om andra kan överta vissa sysslor skulle polisen kunna förstärka sin uttrycknings- och utredningsverksamhet.

Ett exempel på tillstånd som polisen utfärdar är så kallade danstillstånd. Frågan om att avskaffa kravet på danstillstånd har utretts. Då drogs slutsatsen att det finns ett värde

i att polisen har kännedom om att danstillställningar förekommer, eftersom det finns risk för bråk eller andra situationer som kräver polisingripande. Tillståndsprövningen kopplades till polisens skyldighet att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Vi menar att det i flera fall har blivit uppenbart att reglerna tillämpas alltför brett. Onödiga pekpinningar och onödig byråkrati ska bekämpas. Därför bör det nuvarande kravet på danstillstånd avskaffas.

Genomsökning av båtar

Enligt 20 a § polislagen (1984:387) får en polis genomsöka ett fordon i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Bakgrunden var bland annat att vapen många gånger förvaras i bilar i stället för att innehavaren bär vapnet på sig för att på så sätt minska risken för ett polisingripande.

Polisen borde ha rätt att genomsöka båtar på samma sätt som fordon för att söka efter vapen och andra farliga föremål. Det förutsätter att tillämpningsområdet för 20 a § polislagen utvidgas.

Beatrice Ask (M)

Johan Hedin (C)

Roger Haddad (FP)

Andreas Carlson (KD)